

Postanowienie z dnia 11 stycznia 2001 r., II CKN 1348/00

Przy obliczaniu, przewidzianej w art. 57 § 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. – Prawo o postępowaniu układowym (Dz.U. Nr 93, poz. 836 ze zm.), większości kapitałowej nie uwzględnia się wierzytelności osób wyłączonych od głosowania nad zawarciem układu.

Przewodniczący: Sędzia SN Zbigniew Strus

Sędziowie SN: Bronisław Czech, Barbara Myszka (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu w dniu 11 stycznia 2001 r. na posiedzeniu niejawnym sprawy z wniosku dłużnika „C.S.”, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ż. o otwarcie postępowania układowego, na skutek kasacji wnioskodawcy od postanowienia Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 10 marca 2000 r.

postanowił uchylić zaskarżone postanowienie oraz postanowienie Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 22 listopada 1999 r. i przekazać sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 10 marca 2000 r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił zażalenie dłużnika na postanowienie Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 22 listopada 1999 r., którym Sąd ten umorzył postępowanie układowe i orzekł o kosztach postępowania. Za podstawę orzeczenia Sąd Okręgowy przyjął następujące okoliczności faktyczne.

„C.S.”, spółka z o.o. z siedzibą w Ż. złożyła podanie o otwarcie postępowania celem zawarcia układu z wierzycielami. Postanowieniem z dnia 31 maja 1999 r. Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim otworzył postępowanie układowe wobec wymienionej spółki, a sędzia-komisarz postanowieniem z dnia 30 lipca 1999 r. uznał

i wciągnął na listę bliżej określone w sentencji tego postanowienia wierzytelności dziesięciu wierzycieli. Ogólna suma wierzytelności wynosiła 2 025 770,49 zł, z tym że obejmowała ona wierzytelności czterech wspólników spółki pod firmą „C.S.” w łącznej kwocie 444 181,61 zł. W dniu 11 października 1999 r. odbyło się drugie zgromadzenie wierzycieli, na którym dłużnik wnosił o przyjęcie propozycji układowych przewidujących zmniejszenie długu o 90 %. Za układem głosowało dziesięciu wierzycieli, w tym także wierzyciele będący wspólnikami dłużnika, którzy oddali swoje głosy na piśmie. Sąd Rejonowy – podzielając stanowisko sędziego-komisarza, że wierzyciele będący wspólnikami dłużnika nie mieli prawa brać udziału w głosowaniu oraz że łączna wartość wierzytelności sześciu wierzycieli głosujących za układem powinna wynosić nie mniej niż 1 620 616,40 zł, a wynosiła jedynie 1 581 588,88 zł – uznał, iż nie doszło do przyjęcia układu i z tej przyczyny umorzył postępowanie na podstawie art. 60 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. – Prawo o postępowaniu układowym (Dz.U. Nr 93, poz. 836 ze zm. – dalej "Pr.ukł.").

Sąd Okręgowy ocenił podniesiony przez dłużnika zarzut błędnej wykładni przepisu art. 57 § 2 Pr.ukł. jako bezpodstawny. Stosownie do tego przepisu, większość wierzycieli głosujących za układem powinna mieć łącznie nie mniej niż cztery piąte części ogólnej sumy wierzytelności, które uprawniają do uczestniczenia w zgromadzeniu. Przy obliczaniu przewidzianej większości kapitałowej należy uwzględnić – jak stwierdził Sąd Okręgowy – również wierzytelności wierzycieli pozbawionych prawa głosowania nad układem, gdyż wierzyciele ci są uprawnieni do brania udziału w zgromadzeniu.

Dłużnik złożył od postanowienia Sądu Okręgowego kasację, w której – powołując się na naruszenie przepisów art. 33 § 2 w związku z art. 40 i 41, art. 57 w związku z art. 58, 64 pkt 1 oraz art. 65 pkt 1 Pr.ukł. – zgłosił wniosek o jego uchylenie oraz o uchylenie postanowienia Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 22 listopada 1999 r. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Naruszenie przepisów art. 33 § 2 w związku z art. 40 i 41 Pr.ukł. polegało, zdaniem skarżącego, na nieuwzględnieniu przez Sąd Okręgowy rzeczywistej wysokości wierzytelności według stanu na dzień otwarcia postępowania układowego, która wyrażała się kwotą 2 260 647,09 zł (w tym wierzytelności wspólników – 448 205,28 zł, a pozostałych wierzycieli – 1 812 441,81 zł), co doprowadziło do wysnucia błędnego wniosku, że układ nie został przyjęty.

Sąd Okręgowy dokonał też, zdaniem skarżącego, błędnej wykładni przepisów art. 57 w związku z art. 58 Pr.ukł., uznając, że wymaganą do przyjęcia układu większość kapitałową należy obliczać od ogólnej sumy wierzytelności, obejmującej również wierzytelności osób wyłączonych od głosowania. Naruszenie przepisów art. 64 pkt 1 i 65 pkt 1 Pr.ukł. polegało natomiast – w ocenie skarżącego – na bezzasadnej odmowie zatwierdzenia układu, mimo że był on dopuszczalny, a jego warunki nie były krzywdzące dla wierzycieli, którzy notabene wszyscy głosowali za układem.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut wadliwej oceny, że układ nie został przyjęty, dokonanej w następstwie nieuwzględnienia przez sąd rzeczywistej wysokości wierzytelności, w jakiej powinny być one wciągnięte na listę, skarżący podnosił już w zażaleniu na postanowienie sądu pierwszej instancji umarzające postępowanie, w którym domagał się jego zmiany i zatwierdzenia układu. Sąd Okręgowy uznał, że zarzut ten nie może odnieść zamierzonego skutku ze względu na prawomocność postanowienia sędziego-komisarza z dnia 30 lipca 1999 r. w przedmiocie ustalenia listy wierzytelności, orzekającego o istnieniu wierzytelności dla potrzeb postępowania układowego. W kasacji skarżący nie podjął nawet próby wykazania wadliwości tego stanowiska, ograniczając się do powtórzenia zarzutów postawionych w zażaleniu. Takie ujęcie podstawy kasacyjnej nie czyni zadość wymaganiom art. 393³ k.p.c. sprzed dnia 1 lipca 2000 r. (por. art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, Dz.U. Nr 48, poz. 554), tym bardziej że podstawę kasacji mogą stanowić wyłącznie uchybienia popełnione przez sąd drugiej instancji (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 1996 r., III CKN 21/96, OSNC 1997, nr 4, poz. 45).

Co się tyczy podnoszonej w kasacji kwestii dopuszczalności układu i uwzględnienia w nim interesów wszystkich wierzycieli (art. 64 pkt 1 i 65 pkt 1 Pr.ukł.), to zagadnienia te w ogóle nie były przedmiotem rozważań Sądu Okręgowego.

U podstaw podjętego zaskarżonym postanowieniem rozstrzygnięcia legło stanowisko Sądu Okręgowego, według którego przewidzianą w art. 57 § 2 Pr.ukł. większość kapitałową należy obliczać od ogólnej sumy wierzytelności obejmującej

również wierzytelności osób wyłączonych od głosowania nad zawarciem układu. Skarżący zwalcza to stanowisko, zarzucając Sądowi Okręgowemu dokonanie błędnej wykładni przepisów art. 57 § 2 w związku z art. 58 Pr.ukł. (...)

Z przytoczonych przepisów wynika, że dla przyjęcia układu wymagana jest podwójna większość, a mianowicie zwykła większość głosujących wierzycieli (tzw. większość osobowa) i kwalifikowana większość wierzytelności, wynosząca co najmniej dwie trzecie, a w wypadku gdy dłużnik chce uzyskać zmniejszenie długu ponad 40 %, cztery piąte ogólnej sumy wierzytelności, które uprawniają do uczestniczenia w zgromadzeniu (tzw. większość kapitałowa lub rzeczowa). Innymi słowy, osobowa większość musi mieć większość kapitałową i dopiero obie te większości łącznie mogą zdecydować o przyjęciu układu.

Nie budzi wątpliwości, że przy obliczaniu większości osobowej uwzględnia się tylko wierzycieli głosujących. Osób wymienionych w art. 58 Pr.ukł. nie wlicza się zatem do ogólnej liczby wierzycieli, według której oblicza się większość osobową.

Kontrowersję wywołuje natomiast w nauce prawa zagadnienie, czy wierzytelności osób wymienionych w art. 58 Pr.ukł. należy wliczyć do ogólnej sumy wierzytelności, według której oblicza się dwie trzecie, względnie cztery piąte części wierzytelności, wymagane do osiągnięcia większości kapitałowej (rzeczowej). Wyraża się zapatrywanie, że wierzytelności, o których mowa, podlegają wliczeniu, gdyż zgodnie z brzmieniem art. 57 większość kapitałową oblicza się według „ogólnej sumy wierzytelności, które uprawniają do uczestniczenia w zgromadzeniu”, a więc bez wyłączenia wierzycieli wymienionych w art. 58 Pr.ukł. Zwolennicy tego zapatrywania podnoszą, że – obok dyrektyw wykładni językowej – przemawia za nim również wzgląd na interesy wierzycieli, którzy, w przeciwnym wypadku, tylko ze względu na swoją pozycję w stosunku do dłużnika pozbawieni byłiby całkowicie wpływu na treść i przyjęcie układu.

Według przeciwnego poglądu, wierzytelności osób wymienionych w art. 58 Pr.ukł. nie należy uwzględniać przy obliczaniu większości kapitałowej, gdyż osobom tym, ze względu na wyłączenie od głosowania, brakuje pełnego prawa do uczestniczenia w zgromadzeniu. Zwolennicy tego poglądu podkreślają, że przemawiają za nim dyrektywy systemowe i funkcjonalne, gdyż przy przeciwnym stanowisku możliwość zawarcia układów byłaby często iluzoryczna. Ilekroć wierzytelności osób wymienionych w art. 58 Pr.ukł. przekraczałyby jedną trzecią część ogólnej sumy wierzytelności, tylekroć układ nie dochodziłby do skutku.

Przy wykładni omawianych przepisów nie można pomijać podstawowego celu postępowania układowego, jakim jest uchronienie przed likwidacją przedsiębiorcy, którego trudna sytuacja ekonomiczna jest następstwem wyjątkowych i niezależnych od niego okoliczności, i stworzenie mu możliwości sanacji przedsiębiorstwa za pomocą układu zawartego z wierzycielami i przewidującego m.in. redukcję wierzytelności. Z drugiej zaś strony postępowanie to służyć powinno zabezpieczeniu praw objętych nim wierzycieli, choć zakres uprawnień poszczególnych kategorii wierzycieli jest zróżnicowany. Ustawodawca kategorycznie wyłączył od udziału w głosowaniu wierzycieli wymienionych w art. 58 Pr.ukł. W normie tej wyraża się *ratio legis*, według której wierzytelności osób pozostających w określonych stosunkach z dłużnikiem i z tej racji mu bliskich należy traktować jako wątpliwe. Dlatego też trudno uznać za przekonujący argument, że nieuwzględnienie wierzytelności tych osób przy obliczaniu wymaganej większości kapitałowej byłoby krzywdzące, gdyż pozbawiłoby je całkowicie wpływu na treść i przyjęcie układu. Wręcz przeciwnie, takie właśnie potraktowanie wierzycieli należących, najogólniej mówiąc, do osób bliskich dłużnika znajduje ustawowe uzasadnienie.

Dyrektywy wykładni językowej wskazują na to, że ustawodawca rozróżnia wprowadzie prawo do uczestniczenia w zgromadzeniu od prawa głosu. Oznacza to, że wierzyciele wymienieni w art. 58 Pr.ukł., nie zostali przez ustawodawcę całkowicie wyłączeni od uczestnictwa w zgromadzeniu, dzięki czemu mogą np. żądać wyjaśnień od nadzorca (art. 54 Pr.ukł.), zgłaszać zmiany lub uzupełnienia propozycji układowych (art. 55 § 2 Pr.ukł.) czy brać udział w obradach (art. 55 § 3 Pr.ukł.). Kategoryczne pozbawienie ich przez ustawodawcę prawa głosowania nad zawarciem układu uzasadnia jednak tezę, że wierzytelności tych osób nie powinny zaważyć przy obliczaniu większości kapitałowej na niekorzyść układu. W przeciwnym wypadku osiągnięcie celu postępowania układowego, jakim jest niewątpliwie zawarcie układu, byłoby bardzo często nierealne, co nie mogło być zamiarem racjonalnego prawodawcy. Konkludując, trzeba przyjąć, że dyrektywy funkcjonalne i systemowe przemawiają przeciwko uwzględnieniu wierzytelności osób wymienionych w art. 58 Pr.ukł. przy obliczaniu wymaganej większości kapitałowej.

Uznając podniesiony w kasacji zarzut błędnej wykładni art. 57 § 2 Pr.ukł. za usprawiedliwiony, Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹³ § 1 k.p.c. w brzmieniu

sprzed dnia 1 lipca 2000 r. (por. art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy – kodeks postępowania cywilnego ..., Dz.U. Nr 48, poz. 554) w związku z art. 7 i art. 11 Pr.ukł. uchylił zaskarżone postanowienie oraz postanowienie Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 22 listopada 1999 r. i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania, postanawiając o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 108 § 2 w związku z art. 393¹⁹ k.p.c.